

Islám jog 2018. május 15. dolgozathoz

Örökösödési jog (*al-míráth*, tbsz. *al-mawáríth*)

I. Általános ismertetés

1. Nincs általános „örökös” az iszlámjogban. A végrendekezés korlátozott → hagyatékokra és végrehajtókra, ill. gyámra
2. Az öröklési jog meghatározza a kötelező részesedéseket az örökségből
3. A hagyatékból először a temetési költséget, másodsor a hitelezőket kell kifizetni. Ha a követelés meghaladja a hagyatékot, arányosan kell szétosztani
4. Az elhunyt követelése az örökség része. A szerződések érvényüket veszítik halál esetén.
5. Az örökségből levonják a hagyatékokat, max. 1/3-a az örökségnek (kivéve, ha az örökösök beleegyeznek nagyobb részbe)
6. Nemcsak vagyontárgyak, igények is örökölhettek (pl. vérdíj)

II. Öröklési sorrend (*fará'id*, „kijelölt részesedések”)

1. Kizárás: ha rabszolga, ha az elhunyt halálát okozta, másvallású, nem az iszlám világban él
2. Az örökösödés alapja: vérrokonság, házasság és klientúra (tkp. adoptáció)
3. Sorrend
  - (i) Akiknek meghatározott részre (*fard*) van joguk
  - (ii) Távoli, apai ágú rokonok (*asaba*) → az (i) csoport utáni maradékból, de a további csoportok előtt örökölnek
  - (iii) Rabszolga-felszabadító, ill. rokonsága

- (iv) Ha a (ii)-(iii) csoportban nincs örökös, mindent az (i) csoport örököl
- (v) Anyai ágú távoli rokonság (dhawú l-arhám)
- (vi) Iszlámra áttért ember választott patrónusa (mawlá)
- (vii) Az elhunyt által bizonyíték nélkül elismert rokonok
- (viii) Végrendeleti rokonok: rokonok, akik túlléphetnek az 1/3-on, ha nincs más törvényes rokon
- (ix) Államkincstár (örökös híján)
Nincs „képviselési jog”, ha egy leendő örökös előbb elhal, annak a leszármazottai nem örökölnek

1. Az iszlám örökösödési jog kettős alapja:

- (A) Iszlám előtti szokásjog
- (B) A Korán (iszlám) változtatásai

E kettő ma is különválnak a jogban.

2. (A) Elvei:

- (1) A legközelebbi férfiágú férfi rokon(ok) örökölnek (*'aszaba*)
- (2) Nők és női ágú rokonok kizárva
- (3) Leszármazottak a felmenőkkel, felmenők az oldalágiakkal szemben előnyben vannak az örökség elosztásánál
- (4) Egyenlően távoli rokonok között egyenlő elosztás

(B) Elvei (újítások) (*al-fará'id*, a vallási kötelezettségek)

- (5) Férj ill. feleség örököl
- (6) Nők és női ágú rokonok örökölhetnek

(7) Szülők és felmenők örökölhetnek még akkor is, ha vannak férfi leszármazottak

(8) Általános szabály: a nők a férfiak örökségének a felét kapják

További négy alapelv az iszlámjogban:

(9) Nincs különbség ingó és ingatlan vagyon között (*mál*)

(10) Nincs születés szerinti jog – örökös csak akkor lesz valaki, ha elhal a tulajdonos – csak a halálozási sorrend számít

(11) Nincs „képviselési jog”:

„A” meghal, a fia „B”, és elhunyt fiának „C”, a fia „D” nem örököl az apja helyett, nem veszi át a helyét, nem képviseli őt az örökségben

(12) Férfi és nő egyforma joggal birtokolja az örökségét, 2:1 arányban – a nő is abszolút birtokosa örökségének

3. Az örökösök osztályai:

A. Három elsődleges osztály:

I. Korán szerinti örökösök (*dzawú l-furúd*), „részesedők” (*szahm*)

II. Férfiágú rokonok (*'aszaba*) „maradék szerinti örökösök”

III. Nőágú rokonok (*dzawú l-arhám*) „távoli gyerekek”

B. Négy másodlagos osztály:

IV. Szerződéses örökös (v. hitelező)

V. Elismert rokon (bizonyíték nélkül elismerte halála előtt az örökhagyó)

VI. Általános örökös (aki végrendeletileg örökös, az 1/3-on túl)

VII. Államkincstár (örökös híján)

I. Korán szerinti örökösök

Főleg, de nem kizárólag, nők – először őket kell kielégíteni. Ami tőlük visszamarad (a nagyobb rész) lesz a II. osztály részesedése, akik főleg férfiak.

(a) Lánya vagy a fia lánya, lánytestvér vagy apai fél nővér $\frac{1}{2}$ ha nincs férfi rokon

(b) Férj $\frac{1}{2}$, ha nincs gyerek vagy unoka, ellenkező esetben $\frac{1}{4}$

(c) Feleség $\frac{1}{4}$, ha nincs gyerek vagy unoka, egyébként $\frac{1}{8}$ (többnejűség esetén szétoszlik a feleségek között)

(d) Anya $\frac{1}{3}$, ha nincs gyerek, egyébként $\frac{1}{6}$

(e) Féltestvérek anyai ágon $\frac{1}{3}$ vagy $\frac{1}{6}$ ha vannak fiúk

II. Szokásjogi férfi örökösök (*'aszaba*)

(a) Leszármazottak ill. felmenők apai ágon

(b) Leszármazottak ill. felmenők nagyapai ágon

(c) Leszármazottak ill. felmenők dédapai ágon

(d) Férfiágú nők

Ők a főörökösök, de csak az I. osztály kielégítése után.

Islám előtt: egyedüli örökösök voltak

„*'aszaba*” alapja: vérrokonságon alapuló közös vérbosszú kötelezettség, akik együtt mennek a harcba (*razzia*)

III. Végrendelkezés:

(i) Kijelöli az örökség végrehajtóját, ill. a fiataalkorúak gyámját (*waszî*)

(ii) Hagyatékok felől rendelkezhet, a vagyon $\frac{1}{3}$ erejéig

(*wasuijja/waszájá*). Ha több, mint $\frac{1}{3}$, akkor arányosan csökkentik. Kaphatnak többet, ha az örökösök (miután örököltek) beleegyeznek.

Az örökösök kizárva! (de: pakisztáni törvény a 60-as években a lányok javára igénybe vehető az $\frac{1}{3}$!).

Illusztrációk:

1. Apa gyerekekkel: $1/6$, gyerekeké az $5/6$, a fiúk a lányok kétszeresét viszik

Az apa mindig örököl, de a nagyapát az apa kizárja

2. Nincs gyerek – az apa és nagyapa örököl, mint 'aszaba

3. Ha csak az apa és anya él, akkor $2/3$ és $1/3$

4. Apa és lánya:

lány $1/6$, apa $1/6$ koráni alapon, $1/3$ apai ágú férfiként ($=1/2$)

5. Anya mindig örököl, anyai ágú nagymamát kizárja az anya, apai ágú nagymamát kizárja az apa. Pl. ha nincs gyerek, az anya $1/3$ részt, ha van gyerek $1/6$ részt visz el (koráni örökség). 2 fiú, 1 lány = $5/6$ ($2/6, 2/6, 1/6$), vagy ha nincs gyerek, akkor anya ($1/3$) és testvér ($2/3$).

6. Anya, apa, férj vagy feleség:

Férj: $1/2$

Anya: $1/6$ ($1/2$ -nek az $1/3$ -a)

Apa: $1/3$